

УДК 327.8

DOI: 10.33663/1563-3349-2025-98-359

Ю. В. СЕМЕНЮК

ПРИВАТНІ ВІЙСЬКОВІ КОМПАНІЇ. СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК, ОСОБЛИВОСТІ, КЛАСИФІКАЦІЯ

Досліджуються приватні військові компанії та їх застосування і роль у сучасних збройних конфліктах. Розглянуто причини появи приватних військових компаній, історію їх виникнення та розвитку. Проаналізовано специфіку, особливості та напрями діяльності найвідоміших приватних військових компаній Великої Британії, Сполучених Штатів Америки, Китаю, російської федерації. Показано, що приватні військові компанії можуть надавати державам та приватним особам широкий спектр військових послуг. Доведено, що сьогодні приватні військові компанії функціонують як невід'ємна частина збройних конфліктів, використовуючи унікальні можливості для ведення операцій в умовах сучасного військового середовища, коли держави намагаються досягти своїх цілей, уникаючи безпосередньої участі регулярних збройних сил. Наведено класифікацію приватних військових компаній.

Ключові слова: приватні військові компанії, військові послуги, збройні конфлікти, класифікація.

Semenyuk Yurii. Private military companies. Establishment, development, features, classification

Private military companies and their use and role in modern armed conflicts are studied. The reasons for the emergence of private military companies, the history of their emergence and development are considered. The specifics, features, and areas of activity of the most well-known private military companies in Great Britain, the United States, China, and the Russian Federation are analyzed. It is shown that private military companies can provide a wide range of military services to states and private individuals. It is proven that today private military companies function as an integral part of armed conflicts, using unique opportunities to conduct operations in the modern military environment, when states try to achieve their goals while avoiding the direct involvement of regular armed forces. A classification of private military companies is provided.

Key words: private military companies, military services, armed conflicts, classification.

СЕМЕНЮК Юрій Володимирович – кандидат політичних наук, Національний університет оборони України; ORCID: 0000-0002-9415-4427; e-mail: snik71083@gmail.com

Приватні військові компанії (ПВК) (Private Military Companies) мають тривалу історію, яка розпочалася ще з найманців Середньовіччя. Проте сучасна форма ПВК набула особливого поширення з 1970-х років, коли почали з'являтися перші комерційні військові організації, надаючи державам та приватним особам широкий спектр військових послуг. В українських публікаціях зустрічаються різні їх назви «приватні військові компанії» або «приватні воєнні компанії». З огляду на наявну в Україні нормотворчу термінологію у сфері оборони автор вважає за доцільне використовувати назву «приватні військові компанії» [1]. Сьогодні ПВК функціонують як невід'ємна частина збройних конфліктів, використовуючи унікальні можливості для ведення операцій в умовах сучасного військового середовища. Особливо помітним є їх вплив у тих випадках, коли держави намагаються досягти своїх цілей, уникаючи безпосередньої участі регулярних збройних сил.

ПВК відіграють значну роль у сучасних збройних конфліктах і дедалі частіше виступають як ключові учасники на міжнародній арені [2]. Їхнє виникнення та розвиток пояснюється низкою факторів, серед яких геополітичні зміни, економічна вигода та необхідність адаптації до нових типів конфліктів та воєн, що відбулися у світі наприкінці ХХ століття та продовжують відбуватися у ХХІ столітті. Однак, разом із зростанням їхнього впливу, постають питання правового регулювання, що потребують додаткової уваги з боку міжнародного співтовариства.

Ці організації надають широкий спектр послуг, а саме: реформування та розвиток сил безпеки і оборони; планування та підготовка їх до застосування; розвідка та контррозвідка; навчання особового складу; застосування, обслуговування та експлуатація озброєння і військової техніки; матеріально-технічне забезпечення сил безпеки і оборони; гуманітарне розмінування; охорона та безпосередня участь у бойових операціях [3].

Мета цієї статті – дослідити виникнення та розвиток ПВК, їх можливості застосування і роль у сучасних конфліктах, а також навести класифікацію ПВК.

Поява ПВК є логічним продовженням історії найманців, які виконували військові завдання для тих, хто мав достатньо коштів, щоб їх найняти. Протягом століть найманці брали участь у конфліктах, починаючи із середньовічних ландскнехтів і до сучас-

них приватних армій. Однак сучасні ПВК офіційно оформилися як структури у 1960-х роках у Великій Британії, коли з'явилися перші компанії, що надавали військові послуги на контрактних засадах. Засновником першої, в сучасному розумінні ПВК, назва якої «Watchguard International» і створена в 1967 році, був полковник британської армії Девід Стерлінг, раніше створив SAS (Special Air Service) – спеціальний військовий підрозділ Великобританії, основним напрямом якого була розвідувальна діяльність та проведення спеціальних операцій переважно на території іноземних держав [4]. А компанія, яка одна з перших запропонувала урядам та приватним компаніям рішення у сфері охорони та безпеки, стала Control Risks Group. Цей підхід поступово поширився у світі, й до кінця ХХ століття ПВК почали активно використовуватися в різних конфліктах та для захисту інфраструктури в нестабільних регіонах.

Початок активного використання ПВК у сучасному вигляді пов'язаний із кінцем ХХ століття та розпадом Радянського Союзу, коли після закінчення «холодної війни» країни зіткнулися з необхідністю брати участь у численних регіональних конфліктах, зокрема миротворчих, гуманітарних або суто військових діях у регіонах із високою інтенсивністю конфліктів, а в цей час багато урядів скоротили свої регулярні збройні сили. Для таких завдань ПВК стали ідеальним інструментом: вони забезпечували швидку реакцію, високий рівень спеціалізації та відсутність потреби політичного обґрунтування перед громадськістю. Іншим важливим чинником розвитку ПВК є економічна доцільність їх використання. Уряди багатьох країн, зокрема США та Великобританії, стикнулися з проблемою високих витрат на утримання регулярних збройних сил, особливо після закінчення великих військових конфліктів. ПВК стали привабливим варіантом для виконання специфічних завдань, оскільки їх залучення дозволяло державам заощаджувати на витратах на утримання великих військових контингентів. Окрім цього, багато міжнародних корпорацій, особливо в нафтовидобувній та будівельній галузях, почали активно використовувати послуги ПВК для захисту своїх інвестицій та інфраструктури в зонах конфліктів. Наприклад, охорона нафтових родовищ у таких країнах, як Ірак або Нігерія, часто здійснюється приватними військовими компаніями. Сучасні війни, особливо

на початку XXI столітті, стали менш формальними, а конфлікти перейшли у формат гібридних війн або конфліктів низької інтенсивності. У таких умовах ПВК виявилися ефективнішими за регулярні збройні сили через свою гнучкість, можливість швидко адаптуватися до нових умов і уникнення публічної уваги. Війна стала бізнесом. Ринок військових послуг виріс, перетворивши ПВК на ключових гравців у цьому бізнесі. Наприклад, у 2009 році річний оборот ринку приватних військових послуг досяг \$100 мільярдів. Це підтверджує, що ПВК стали не лише стратегічним інструментом для урядів і корпорацій, а й важливим елементом глобальної економіки.

Також однією з причин швидкого поширення ПВК у цей період стало зростання кількості «конфліктів низької інтенсивності», які вимагали гнучкого підходу до ведення бойових дій, зокрема в регіонах Африки та Близького Сходу. Оскільки ці конфлікти часто не вимагали масових регулярних армій, держави й корпорації дедалі частіше зверталися до послуг ПВК для виконання завдань у таких зонах.

Одним із перших прикладів успішного використання ПВК стала компанія Executive Outcomes, створена в Південній Африці в 1989 році [3]. Її діяльність під час громадянської війни в Анголі та Сьєрра-Леоне продемонструвала здатність невеликих, але добре оснащених і професійно підготовлених приватних військових груп вирішувати завдання, з якими регулярні армії часто не могли впоратися. Ця компанія стала прикладом для наслідування та відкрила шлях до формування цілої індустрії ПВК.

Після цього було створено низку інших відомих компаній, зокрема Blackwater (заснована в 1997 році у США), яка стала однією з найвідоміших ПВК у світі. Її роль під час військових операцій США в Іраку та Афганістані широко обговорювалася в міжнародних засобах масової інформації. Blackwater, пізніше відома як Academi, тепер відома як Constellis, стала символом не тільки високого професіоналізму ПВК, а й контраверсійних ситуацій, пов'язаних із використанням приватних військових формувань.

Функціонування ПВК у міжнародному середовищі залишається суперечливим з юридичної точки зору [2]. Незважаючи на те, що ПВК працюють за контрактами з урядами або корпораціями, їх правовий статус часто не регулюється на належному рівні. Най-

манство, заборонене міжнародними конвенціями, неповною мірою застосовується до ПВК, оскільки ці компанії мають офіційний статус і діють у межах закону своїх країн. Проте єдиної міжнародної правової бази, яка б регулювала діяльність ПВК, немає. Деякі країни запровадили внутрішнє законодавство для контролю за діяльністю ПВК, але відсутність глобального регулювання призводить до правових прогалин, що дозволяє ПВК діяти на межі законності. Натомість США стали першою державою, що законодавчо врегулювала діяльність ПВК. Відповідний нормативно-правовий документ було прийнято командуванням армії США 1998 р. – інструкція FM 100-21, що регулював взаємовідносини між державою та ПВК, а саме між військовослужбовцями армії США та співробітниками ПВК.

Проте на початку 2000-х років набувають популярності спеціалізовані послуги з логістики, підготовки кадрів служб безпеки, розроблення та впровадження систем безпеки, планування операцій. Фахівців ПВК стали залучати для охорони виробництва, родовищ корисних копалин (в основному нафти та газу), для супроводу вантажів тощо.

Китай, як один із провідних глобальних геополітичних гравців, також розпочав активно використовувати потенціал ПВК для захисту своїх національних інтересів. Хоча ПВК у Китаї ще не мають такої широкої популярності та впливу, як у США чи росії, їхня роль зростає в контексті міжнародної експансії та захисту глобальних проєктів, таких, як ініціатива «Один пояс, один шлях». Китайські ПВК діють не лише на території країни, а й за її межами, виконуючи широкий спектр завдань.

Порівняно з іншими країнами становлення ПВК у Китаї проходило більш повільно і контролювано державою. Це пов'язано з традиційним ставленням Китаю до приватних військових структур, які часто сприймаються як потенційна загроза для державної монополії на застосування сили. Китайський уряд має жорсткий контроль над безпековим сектором, і ПВК, які працюють у Китаї, чітко підпорядковуються регуляціям, щоб запобігти неконтрольованій діяльності. З початку 2000-х років Китай почав активно залучати ПВК для охорони своїх об'єктів та інфраструктури за кордоном, особливо в Африці, де китайські корпорації здійснюють великі інвестиції у видобуток природних ресурсів.

Поява китайських ПВК стала відповіддю на необхідність захисту економічних інтересів Китаю в умовах нестабільних політичних режимів у багатьох країнах. Китайські ПВК, як правило, працюють у тісному контакті з урядом та державними корпораціями. Найвідоміші з них:

DeWe Security – одна з найбільших китайських приватних охоронних компаній, яка активно працює за кордоном. Компанія забезпечує охорону китайських дипломатичних представництв, корпоративних об'єктів і проєктів ініціативи «Один пояс, один шлях». DeWe Security бере участь в охороні інфраструктурних проєктів у Південній та Південно-Східній Азії, а також в Африці, де Китай має значні економічні інтереси;

China Security & Protection Group (CSPG) – ця компанія є одним із ключових гравців на ринку ПВК Китаю. CSPG забезпечує охорону не лише китайських об'єктів за кордоном, а й надає послуги консультування та навчання для місцевих сил безпеки. Компанія активно працює в Африці, зокрема в Судані та Нігерії, де Китай має стратегічно важливі інвестиції у видобутку нафти;

Shandong Huawei Security Group – ця компанія також спеціалізується на наданні охоронних послуг у міжнародних проєктах, пов'язаних з ініціативою «Один пояс, один шлях». Основна діяльність компанії зосереджена в Африці та Південній Азії, де китайські корпорації потребують захисту від збройних груп та екстремістів.

Спроможності китайських ПВК, як правило, мають більш обмежений спектр функцій порівняно зі своїми західними аналогами. Вони не беруть активної участі у бойових діях, але забезпечують охорону об'єктів і персоналу, особливо в зонах підвищеного ризику. Враховуючи високий рівень контролю з боку уряду, китайські ПВК зосереджені на виконанні завдань, які дозволяють захистити національні інтереси Китаю за кордоном, не залучаючи до конфліктів регулярні збройні сили.

Ключовими напрямками діяльності китайських ПВК є:

– охорона об'єктів інфраструктури – Китай має великі економічні інтереси в Африці та Азії, і китайські ПВК забезпечують безпеку цих проєктів. Зокрема, вони охороняють будівельні майданчики, транспортні шляхи, нафтові та газові родовища, а також інші важливі об'єкти;

– захист персоналу – китайські компанії та уряд потребують захисту свого персоналу за кордоном, особливо в країнах, де існує загроза викрадення або нападу. Китайські ПВК забезпечують охорону співробітників китайських корпорацій, дипломатів та інших представників держави;

– консультативні послуги та навчання – деякі китайські ПВК надають послуги з навчання місцевих сил безпеки, особливо в країнах, де політична нестабільність створює загрозу для китайських проектів. Це включає навчання методам охорони, використанню сучасних систем безпеки та проведення аналітичної роботи з оцінки ризиків.

Останніми роками Китай дедалі більше використовує ПВК для підтримки своєї глобальної стратегії, особливо в рамках проектів, що стосуються ініціативи «Один пояс, один шлях». Цей масштабний проект передбачає створення інфраструктурних коридорів, які з'єднують Китай з Європою, Африкою та іншими частинами світу, і забезпечення їх безпеки є критично важливим завданням. Китайські ПВК надають уряду можливість забезпечувати захист інтересів країни за кордоном, не залучаючи регулярні збройні сили, що дозволяє зберегти дипломатичний нейтралітет у багатьох конфліктах. Це також дає Китаю змогу залишатися активним учасником міжнародної політики, уникаючи безпосередніх військових втручань. ПВК Китаю продовжують розвиватися, і їхня роль у глобальній безпеці стає більш помітною. Хоча вони поки що не мають такої бойової спроможності, як західні або російські ПВК, проте їхні функції охорони та захисту інфраструктурних проектів є важливим елементом китайської стратегії розширення свого впливу в світі.

Незважаючи на те, що в російській федерації (рф) офіційне право на застосування збройних сил має лише держава, інші дії прирівнюються до найманства й заборонені на території рф під загрозою кримінального покарання, ПВК існують неофіційно, позиціонуючи себе на російському ринку як приватні охоронні підприємства (ПОП), а спектр послуг ПВК надають лише у «європейському напрямку», де це дозволено. У сучасних умовах дані організації є дуже ефективними, мобільними та універсальними інструментами вирішення певних державних завдань [5].

Одним із таких завдань ПВК рф виконували під час бойових дій у Грузії (2008 р.), у військовому перевороті в Сирії, у бойових

діях на території України та у багатьох інших воєнних конфліктах та війнах. Саме застосування ПВК у війні або збройному конфлікті дозволяє приховати безпосередню участь країни, зокрема рф, що особливо проявилось у гібридній війні рф проти України та на сучасному етапі повномасштабної російсько-української війни.

На жаль у XXI столітті пальма першості в практичному застосуванні концепції гібридної війни з використанням ПВК належить рф. Збройна агресія проти України створила ідеальне середовище для використання ПВК, адже воно дало можливість проведення різноманітних «операцій», не звертаючи увагу, а по суті нехтуючи, міжнародним гуманітарним правом, міжнародними конвенціями та угодами про припинення вогню – від знущання над полоненими до обстрілів житлових кварталів. Найбільшого розголосу під час російсько – української війни набула ПВК «Вагнер», яка була створена Євгеном Пригожиним, а назва цієї компанії походить від позивного її командира, російського неонациста Дмитра Уткіна – «Вагнер», обраного ним через захоплення «естетикою та ідеологією Третього Райху» на честь відомого німецького композитора Ріхарда Вагнера [6].

Тобто ми бачимо, що ПВК в усьому світі набули значного поширення і виконують різноманітні послуги для різних замовників – приватних осіб, держав і міжнародних організацій.

За результатами аналізу типу послуг, які надають ПВК, відповідних документів міжнародних організацій та публікацій, можна здійснити таку класифікацію ПВК [1, 7–9]:

1. Оборонні військові компанії

Основна функція оборонних ПВК полягає в забезпеченні охорони об'єктів та людей, а також наданні логістичних послуг і військових тренувань. Ці компанії зазвичай виконують завдання, пов'язані з охороною критичної інфраструктури, включаючи дипломатичні представництва, промислові підприємства, нафтові та газові об'єкти. Оборонні ПВК також забезпечують навчання місцевих військових та поліцейських сил, виконують логістичну підтримку військових операцій, зокрема транспортування вантажів або медичне забезпечення в зоні конфлікту.

2. Наступальні військові компанії

Наступальні ПВК беруть участь у бойових діях та спеціальних операціях. Вони виконують завдання з безпосередньої участі у вій-

нах і конфліктах. Такий тип ПВК найчастіше виконує завдання для держав, що не бажають відкрито втручатися у конфлікт через політичні або правові ризики. ПВК «Вагнер» є яскравим прикладом наступальної ПВК, що бере участь у різних конфліктах по всьому світу, зокрема на сході України та у країнах Близького Сходу. Ці компанії часто використовуються для проведення таємних операцій або виконання завдань, які уряди не можуть виконати відкрито.

3. Розвідувальні, контррозвідувальні компанії

Особливістю розвідувальних та контррозвідувальних ПВК є те, що вони випереджають спеціальні служби в створенні та використанні новітніх технологій, які застосовують у відповідній діяльності, а їх мережа є практично закритою. За різними Інтернет-джерелами, з державними розвідувальними органами співпрацюють, зокрема, американські компанії «Strategic Forecasting Inc», «Booz Allen Hamilton», британські – «Aegis» і «Haklyut & Company». Вони можуть бути використані для проведення різних форм політичної боротьби, а також бути не лише виконавцями замовлень державних органів (включно зі спецслужбами) і корпорацій, а й набувати статусу об'єкта, що становить розвідувальний інтерес для інших країн задля отримання інформації, якою ПВК володіють.

4. Гібридні військові компанії

Гібридні ПВК виконують як оборонні, так і наступальні завдання. Вони можуть забезпечувати логістику та охорону, одночасно виконуючи бойові операції. Такий тип компаній є найбільш універсальним і застосовується як державами, так і приватними компаніями для досягнення своїх цілей у нестабільних регіонах.

5. Компанії бойового забезпечення

ПВК, які надають своїм клієнтам послуги з підтримання бойових дій їхніх сил безпеки та оборони (за термінологією НАТО – тактичну підтримку), включно з безпосередньою участю в бойових операціях. Утім остання зі згаданих послуг сучасними ПВК не надається, принаймні офіційно.

6. Військові консалтингові компанії

ПВК, що спеціалізуються на наданні послуг із планування, створення, реформування й розвитку сил безпеки та оборони, зокрема органів розвідки й контррозвідки, їхньої бойової та спеціальної підготовки тощо.

7. Військові логістичні компанії

Сфера діяльності цих ПВК охоплює: обслуговування й експлуатацію складних систем озброєння, військової техніки та комп'ютерних систем; матеріально-технічне забезпечення військ; будівництво військових об'єктів.

8. Приватні охоронні компанії

До таких ПВК відносять компанії, які працюють в умовах воєнного конфлікту або в зоні підвищеного ризику, зокрема на території країн із нестабільною обстановкою. Хоча зазвичай вони здійснюють захист об'єктів та фізичних осіб, а не бойові дії, однак у районах воєнного конфлікту чітке розмежування між цими видами діяльності відсутнє. Наприклад, під час захисту аеродромів, нафтопроводів та інших об'єктів інфраструктури охоронні компанії можуть проводити бойові операції проти незаконних військових формувань, терористів тощо.

9. Морські військові компанії

Останніми роками ПВК почали активно залучатися до боротьби з піратством, забезпечуючи при цьому супроводження та збройний захист суден, ведення переговорів з нападниками тощо. Нині тільки в Аденській затоці й у районі Африканського Рогу діють понад двадцять таких ПВК. Річні витрати судноплавних компаній на їх найм становлять близько 100 млн доларів США [9]. Правові питання діяльності таких ПВК розглядалися в Лондоні у травні 2012 р. на 90-й сесії Комітету з безпеки на морі Міжнародної морської організації ООН. Крім іншого, під час сесії був затверджений проект Тимчасового радника для приватних компаній з морської охорони, які надають послуги приватної збройної охорони на суднах у зоні високого ризику [10].

Отже, ПВК – це військово-політичний феномен ХХІ ст., який є серйозним викликом міжнародному праву. Вони працюють як на урядові замовлення, так і на приватні корпорації. Із часу утворення в 1967 р. у Великій Британії першої у новітній історії ПВК «Watchguard International» простежується стійка тенденція до зростання попиту на послуги таких компаній, збільшується кількість їх замовників та розширюється спектр самих послуг. ПВК посіли особливе місце у сучасній військово-політичній сфері, стратегіях та практиці держав. Цей та багато інших фактів говорять про пряму зацікавленість держав у існуванні таких компаній

та такого бізнесу. На сучасному етапі державам, насамперед західним, які в основному і є державами походження таких компаній, вкрай зручно використовувати ПВК не тільки з економічної точки зору, але й з метою збереження своєї політичної репутації. Наразі ПВК стали невід’ємним інструментом збройних протистоянь та конфліктів, що призвело до виникнення різних проблем, починаючи з прав людини і закінчуючи участю бойовиків у військових операціях та війнах.

1. Горovenko В., Тютюнник В. Приватні воєнні компанії: міжнародний досвід і можливі шляхи його реалізації в Україні. *Наука і оборона*. 2013. № 3. С. 32–39. 2. Семенюк Ю.В., Мокляк С.П., Лисецький Ю.М. Розвідувальна діяльність і міжнародні відносини. Нові реалії та підходи: монографія / за заг. ред. Ю.М. Лисецького. Київ: ЛАТ&К, 2021. 160 с. 3. Автушенко І.Б. Автушенко О.С. Приватні військові компанії як один із інструментів ведення сучасних війн. *Військово-науковий вісник*. 2024. № 41. С. 120–132. 4. Приватна військова компанія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Приватна_військова_компанія#Бойові_операції_і_участь_у_збройних_конфліктах_XX–XXI_ст. 5. Приватні військові компанії та їх роль у сучасних регіональних конфліктах. Виступ представника Міністерства оборони України генерал-майора Вадима Скібіцького на 949-му засіданні Форуму ОБСЄ з безпеки співробітництва, 17 червня 2020 року. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:sll663tpmBkJ:https://vienna.mfa.gov.ua/en/news/vistup-na-temuprivatni-vijskovi-kompaniyi-ta-yih-rol-usuchasnih-regionalnihkonfliktah&cd=3&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>. 6. Приватна військова компанія “Вагнер”: від створення до сьогодні: монографія / А. В. Слюсаренко, І. І. Фурман, І. С. Печенюк та ін. ; за заг. ред. М. В. Ковалю. Київ: НУОУ, 2023. 136 с. 7. Uessler R. *Servants of War: Private Military Corporations and the Profit of Conflict*. New York, Soft Skull Press. 2008. P. 146. 8. Валецкий О. Частные военные компании, их создание, развитие и опыт работы в Ираке и других регионах мира. URL: <http://www.vrazvedka.ru/main/analytical/valeckiy.html>. 9. Небольшая статистика по морским ЧВК. URL: <http://ir-ingr.livejournal.com/883373.html> (дата звернення 04.05.2025). 10. Информационное агентство INFOLine. 31.05.2012. URL: http://www.advis.ru/php/view_news.php?id=3E9550FB-EADD-5840-901F-0023FFEB14E1

References

1. Horovenko V., Tiutiunyk V. Pryvatni voenni kompanii: mizhnarodnyi dosvid i mozhylyi shliakhy yoho realizatsii v Ukraini. *Наука і оборона*. 2013. № 3. С. 32–39. 2. Semeniuk Yu.V., Mokliak S.P., Lysetskyi Yu.M. Rozvidovalna diialnist i mizhnarodni vidnosyny. Novi realii ta pidkhody: monohrafiia / za zah. red. Yu.M. Lysetskoho. Kyiv: LAT&K, 2021. 160 s. 3. Avtushenko I.B.,

Avtushenko O.S. Pryvatni viiskovi kompanii yak odyin iz instrumentiv vedennia suchasnykh viin. *Viiskovo-naukovy visnyk*. 2024. № 41. S. 120–132. **4.** Pryvatna viiskova kompaniia. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/Приватна_військова_компанія#Бойові_операції_і_участь_у_збройних_конфліктах_XX—XXI_ст. **5.** Pryvatni viiskovi kompanii ta yikh rol u suchasnykh rehionalnykh konfliktakh. Vystup predstavnyka Ministerstva oborony Ukrainy general-maiora Vadyma Skibitskoho na 949-mu zasidanni Forumu OBSE z bezpeky spivrobitnytstva, 17 chervnia 2020 roku. Retrieved from <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:sll663tpmBkJ:https://vienna.mfa.gov.ua/en/news/vistup-na-temuprivatni-vijskovi-kompaniyi-ta-yih-rol-usuchasnih-regionalnihkonfliktah&cd=3&hl=uk&ct=clnk&gl=ua> **6.** Pryvatna viiskova kompaniia “Vagner”: vid stvorennia do shodennia: monohrafiia / A.V. Sliusarenko, I.I. Furman, I.S. Pecheniuk ta in.; za zah. red. M.V. Kovalia. Kyiv: NUOU, 2023. 136 s. **7.** R. Uessler.. *Servants of War: Private Military Corporations and the Profit of Conflict*. New York, Soft Skull Press. 2008. P. 146. **8.** Valetskiy O. Chastnye voennye kompanii, ikh sozdanie, razvitie i opyt raboty v Irake i drugih regionakh mira. URL: <http://www.vrazvedka.ru/main/analytical/valeckiy.html> **9.** Nebolshaia statistika po morskim ChVK. Retrieved from <http://ir-ingr.livejournal.com/883373.html> **10.** Informatsionnoe ahenstvo INFOLine. 31.05.2012. Retrieved from http://www.advis.ru/php/view_news.php?id=3E9550FB-EADD-5840-901F-0023FFEB14E1

Semenyuk Yurii. Private military companies. Establishment, development, features, classification

Private military companies and their use and role in modern armed conflicts are studied. The reasons for the emergence of private military companies, the history of their emergence and development are considered. The specifics, features, and areas of activity of the most well-known private military companies in Great Britain, the United States, China, and the Russian Federation are analyzed. It is shown that private military companies can provide a wide range of military services to states and private individuals. It is proven that today private military companies function as an integral part of armed conflicts, using unique opportunities to conduct operations in the modern military environment, when states try to achieve their goals while avoiding the direct involvement of regular armed forces. Based on the analysis of the types of services provided by private military companies, relevant documents of international organizations, and publications, the following classification has been made: defensive military companies; offensive military companies; reconnaissance and counterintelligence companies; hybrid military companies; combat support companies; military consulting companies; military logistics companies; private security companies; and maritime military companies. It has been concluded that private military companies are a military-political phenomenon of the 21st century, which poses a serious challenge to international law, working both on government orders and for private corporations. They

have taken a special place in the modern military-political sphere, strategies, and practices of states. At the present stage, it is extremely convenient for states to use private military companies not only from an economic point of view, but also in order to preserve their political reputation. Currently, private military companies have become an integral tool in armed confrontations and conflicts, which has led to various problems, ranging from human rights issues to the participation of militants in military operations and wars.

Key words: private military companies, military services, armed conflicts, classification.